

ZEYTİNYAĞI SEKTÖR RAPORU

2019 - 2020

Dünya Zeytinyağı Verileri (bin ton)

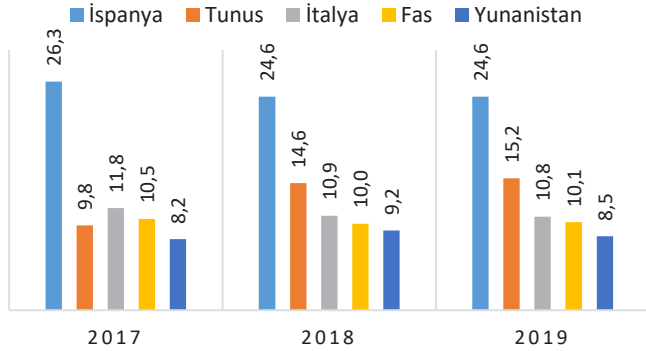
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20 ¹	Değişim ² (%)
Üretim	3.177	2.562	3.379	3.262	3.207	-1,7
Tüketim	2.500	2.724	2.878	2.920	3.050	4,5
İthalat	791	782	943	975	1.156	18,6
İhracat	789	783	945	975	1.205	23,6
İhracat fiyatı (\$/ton) ¹	4.094	4.094	4.670	4.289	4.526	5,5

Kaynak: IOC, TradeMap (Erişim: Ocak 2021), ^{1/} Tahmin, ^{2/} Verisi bulunan son iki sezonun değişimini göstermektedir, ^{3/} GTİP 150910 saf zeytinyağı ve fraksiyonları

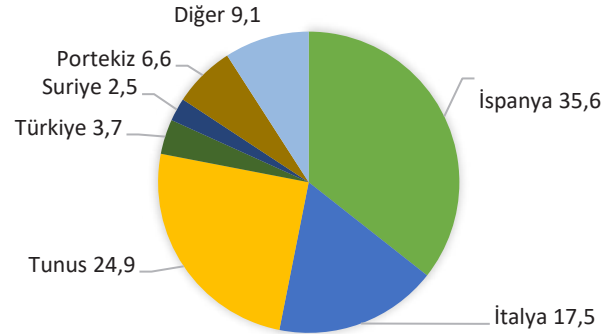
Dünya zeytin üretim alanları yaklaşık 10 milyon hektar düzeyindedir. Zeytin üretim alanlarının büyük çoğunluğu Akdeniz ülkelerindedir. Dünya zeytinyağı üretimi yıllara göre dalgalanmalar göstermektedir. 2019/20 sezonunda hava koşulları sebebiyle bir önceki yıla göre %1,7 azalarak 3,21 milyon olmuştur. Zeytin üretiminde önemli ülkeler; İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye ve Tunus'tur. Zeytinyağı üretiminde AB ülkelerinin payı yıllara göre değişmekle birlikte ortalama %70'dir. Son yıllarda Avustralya, Japonya, Arjantin ve Şili gibi ülkeler de zeytin üretimine başlamıştır. İklim şartları, periyodisite özelliği ve hastalıklar; zeytinyağı arzını dalgalandırmaktadır.

Zeytinyağı sektöründe öncü ihracatçı ülkeler; İspanya, İtalya, Tunus, Türkiye'dir Dünya zeytinyağı ihracatı talebe bağlı olarak yıllara göre artış eğilimindedir. En fazla zeytinyağı ithal eden ülkeler ise sırasıyla ABD, AB, Brezilya ve Japonya'dır. Dünya zeytinyağı fiyatları, zeytinyağı üretiminde öncü olan İspanya ve İtalya borsalarında oluşmaktadır. Dünya zeytinyağı üretiminin de ihracatının da yarısından fazlası bu iki ülkeye aittir. 2017/18 ve 2018/19 sezonlarında küresel ekonomik krizin etkisiyle zeytinyağı üretici fiyatlarının düşük düzeyde kalması sebebiyle son iki yıldır AB zeytinyağı stokları artmaya başlamıştır.

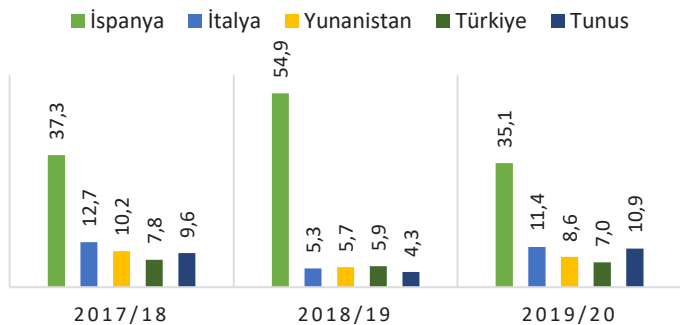
Zeytin üretim alanında önemli ülkeler (2019, %)

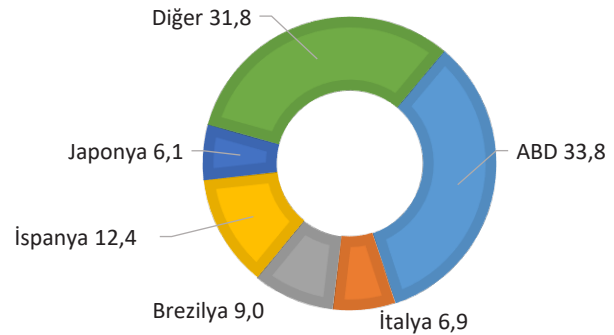
Ülkelere göre zeytinyağı ihracatı (2019/20, %)

Zeytinyağı üretiminde önemli ülkeler (2019/20, %)

Ülkelere göre zeytinyağı ithalatı (2019/20, %)

Türkiye zeytin üretimi 2019 yılına kadar artış eğilimi göstermiştir. Bunun en önemli nedenlerinden birisi, yıllara göre zeytin üretim alanlarındaki artıştır. Son yıllarda yeni zeytin bahçesi tesisi ve sertifikalı zeytin fidanı destekleriyle

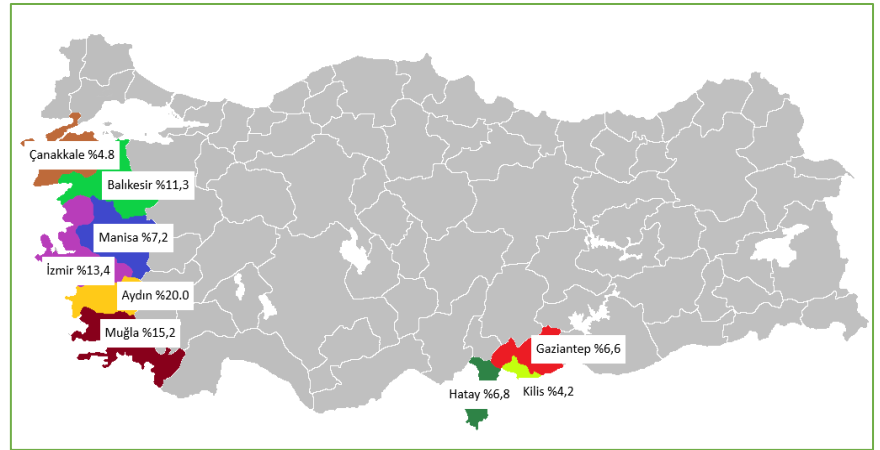
zeytin üretim alanları artış göstermiştir. TÜİK Bitkisel Üretim İstatistiklerine göre 2020 yılında zeytin üretimi 1,32 milyon ton olarak gerçekleşmiştir

Türkiye Zeytin ve Zeytinyağı Verileri (ton)

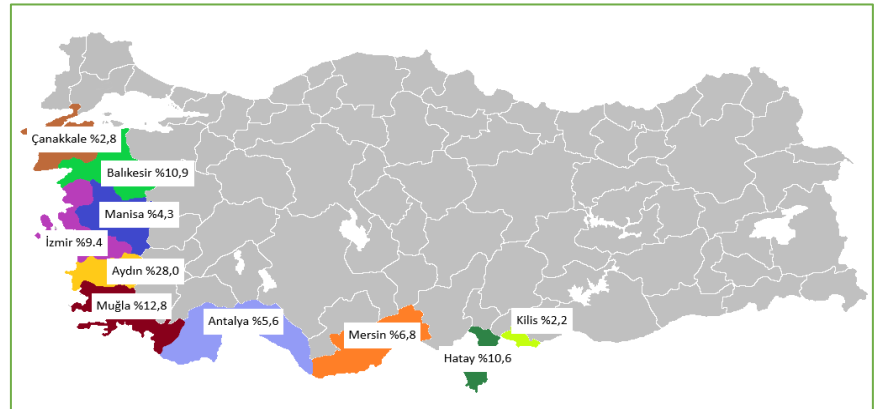
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ¹ (%)
Toplam Zeytinlik Alanı (bin da)	8.369	8.455	8.461	8.644	8.792	1,7
Toplam Zeytin Ağacı Sayısı (bin adet)	171.992	173.758	174.594	177.844	182.076	2,4
Toplam Zeytin Üretimi	1.700.000	1.730.000	2.100.000	1.500.000	1.525.000	1,7
Sofralık Zeytin Üretimi	400.000	430.000	460.000	426.995	415.000	-3,0
Yağlık Zeytin Üretimi	1.300.000	1.300.000	1.640.000	1.073.472	1.110.000	3,4
Zeytinyağı Üretimi ²	185.000	195.000	287.041	193.613	224.595	16,0
Zeytinyağı İhracatı ³	12.831	17.819	50.217	65.940	43.862	-33,5
Zeytinyağı İthalatı³	2.632	1.307	16	4.844	23.401	383,1

Kaynak: TÜİK, UZZK (Erişim: Ocak 2021), ¹ / Son iki yılın değişimini göstermektedir. ² / Geçici veriler (UZZK). ³ / GTİP 150910 alınmıştır.

Zeytin alanları ve üretimi; Zeytin ekili alanlar yıllara göre artış eğilimindedir. 2019 yılında toplam zeytinlik alan 8,79 milyon dekadır. Yağlık zeytin dikili alanlarda en önemli iller Aydın, Muğla, İzmir'dir. Toplam zeytin üretimi 2020 yılında 1,32 milyon tondur. Toplam zeytin üretiminin yaklaşık %75'i yağlık zeytinden oluşmaktadır. 2020 yılında 867 bin ton yağlık zeytin elde edilmiştir. Haritada 2019 yılında yağlık zeytin ekili alanların ve üretimin yoğun olduğu iller görülmektedir. Yağlık zeytin üretiminde önemli iller Aydın, İzmir, Muğla, Balıkesir ve Hatay'dır.

Zeytinyağı üretimi; Türkiye zeytinyağı üretiminde dünyada ilk beş ülke içinde yer almaktadır. 2020 yılında 867 bin ton yağlık zeytin çeşitli şekillerde işlenerek yaklaşık 173 bin ton zeytinyağı elde edilmiştir. En çok yağlık zeytin üreten üç il sırasıyla Aydın, Balıkesir ve Muğla'dır. Bir litre zeytinyağı elde etmek için yaklaşık 5 kg yağlık zeytin kullanılmaktadır. Üretilen zeytinyağı türlerine göre Natürel Sızma, Riviera ve Rafine zeytinyağı olarak ayrılmaktadır.

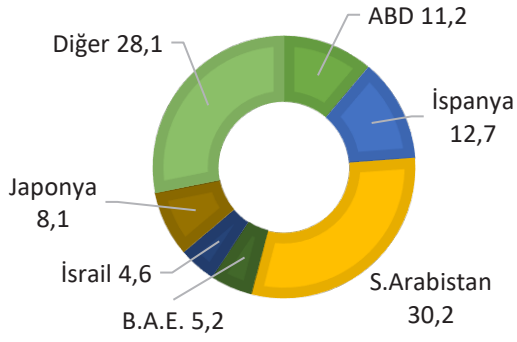

Türkiye, zeytinyağı ihracatında ilk dört ülke arasında olmasına rağmen, zeytinyağı ihracatında öncü ülke olan İspanya'nın yaklaşık beşte biri kadar ihracat gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin zeytinyağı ithalatı dünya ithalatı göz önüne alındığında yok denecek kadar azdır. IOC (Uluslararası Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi) verilerine göre sızma zeytinyağında 2019/20 sezonunda toplam 1,21 milyon ton ihracat yapılmıştır. İspanya 429 bin ton ile bu ürün grubunda ilk sırada yer alırken onu 211 bin ton ile İtalya, 300 bin ton ile Tunus, 80 bin ton ile Portekiz ve 45 bin ton ile Türkiye izlemektedir.

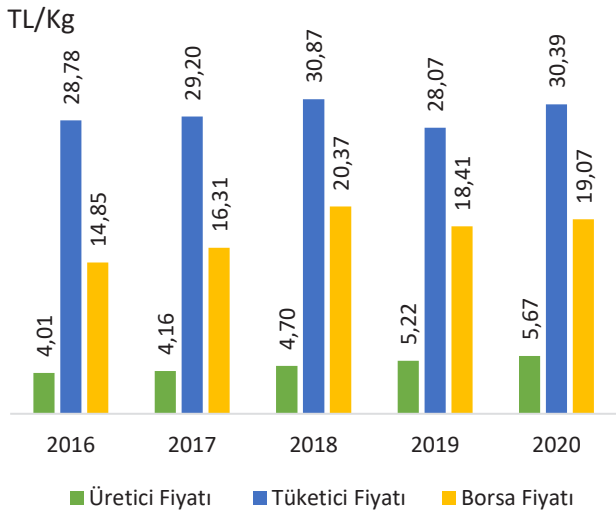
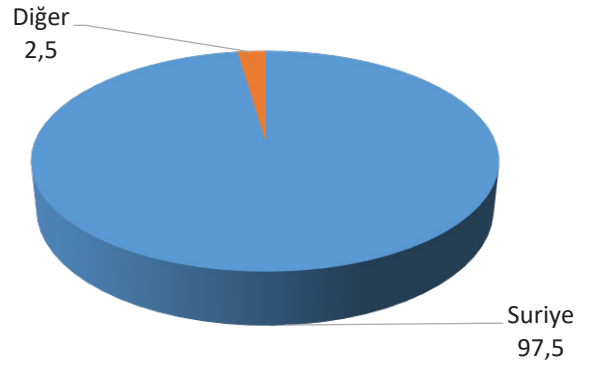
Türkiye'nin sızma zeytinyağı ihracatı 2020 yılında 20,35 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 2020 yılında Suudi Arabistan'a 6,14 bin ton, İspanya'ya 2,58 bin ton, ABD'ne 2,27 bin ton ihracat gerçekleştirmiştir.

Zeytinyağı ihracatında ham zeytinyağı ihracatının payının giderek azalması ve katma değeri yüksek ürünlerin oransal olarak daha çok ihraç etmesi Türkiye'nin rekabet gücünü artıracaktır.

Türkiye zeytinyağı ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

Türkiye'nin zeytinyağı ithalatı yaptığı ülkeler (2020, %)

2020 yılı ortalama zeytin üretici fiyatı 5,7 TL/kg'dır. 2020 yılı Aralık ayında yaklaşık 6,6 TL/kg olan zeytin üretici fiyatı, bir önceki aya göre %2,5 artmış ve bir önceki yılın Aralık ayına göre %15,7 artmıştır.

2020 yılında ortalama zeytinyağı tüketici fiyatı 30 TL/kg'dır. 2020 yılı Aralık ayında 35,9 TL/kg olan zeytinyağı tüketici fiyatı bir önceki aya göre %6,7 artmış ve bir önceki yılın Aralık ayına göre %23,5 artmıştır.

2020 yılında ortalama zeytinyağı borsa fiyatı 19,97 TL/kg'dır. 2020 yılı Aralık ayında 19,07 TL/kg olan zeytinyağı borsa fiyatı bir önceki aya göre % 8,84 azalmış ve bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,98 artmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya zeytin alanları ve üretimi yıllara göre artış eğilimindedir. Zeytin üretimi; zeytin ağacının ekolojik isteklerinden dolayı başta Akdeniz olmak üzere belirli bölgelerle sınırlı durumdadır. Dünyada zeytinyağı tüketimi ise hızlı bir şekilde artmaktadır.

Üretici ve ihracatçı ülkeler verimi yüksek, kaliteli, düşük maliyetli, katma değeri yüksek ürünler üreterek ve pazarlama etkinliğini yüksek tutarak piyasada öncü ülke olabilirler.

Türkiye’de zeytinyağı sektöründe özellikle son on yılda olumlu gelişmelerin yaşandığı, fakat bu haliyle bile üretimde öncü (İspanya, İtalya) ülkelerle aynı düzeye gelineemediği, sonuçta bu durumun zeytin ve zeytinyağı kalitesini ve ihracatını olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

Türkiye’nin zeytinyağı sektörüyle ilgili yaşamakta olduğu sorunlardan biri, periyodisite nedeniyle zeytinyağı fabrikalarındaki kapasite kullanım oranındaki düşüklüktür ve bu sorun Türkiye’de söz konusu ülkelerden daha büyük boyutta yaşanmaktadır.

Ayrıca ürün maliyetleri, girdiler özellikle de mazot fiyatlarındaki yükselme nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Zeytin yetiştiren ve zeytinyağı işleyen işletmelerin yapısal sorunlarının çözülmesi gerekmektedir.

Üretimi, kaliteyi ve verimi arttırmaya teşvik edecek teknik uygulama ve teknolojilerin

desteklenmesi ile üreticilerin dış piyasalarda rekabetini arttıracak şekilde prim desteklerinin verilmesi önemlidir.

Türkiye zeytinyağı ihracatında ilk dört ülke arasında olmasına rağmen, ihracat değeri öncü ülke olan İspanya’nın yaklaşık beşte biri kadar ihracat gerçekleştirmektedir.

Türkiye’de zeytinyağı üretiminin önemli bir kısmı uluslararası ticarete konu olmakta ancak Türkiye’de zeytinyağı ihracatı daha çok katma değeri düşük nitelikteki ham yağ şeklinde yapılmaktadır. İhraç edilen yağın küçük bir oranı dış piyasada ambalajlı olarak satılmaktadır. İhracatı ambalajlı ve Türk zeytinyağı olarak tanıtılabilmek ve daha çok bu şekilde ihraç edebilmek hedeflenmelidir. Zeytinyağı sektörünün üretimden tüketim aşamasına kadar bütün alanlarda uzun vadeli programlar çerçevesinde desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

2020 yılında görülen COVID-19 Pandemi sürecinin zeytinyağı sektörüne ve üreticilere etkileri bir sonraki üretim sezonunda daha çok yansıyacaktır. Zeytin üretim miktarı olarak İspanya ve İtalya’da hava koşulları iyi gittiğinden ve son iki yıllık stokların artmasından dolayı tedarikte önemli bir sıkıntı yaşanmayacağı söylenebilir.

Türkiye’de ise 2020 Mayıs ayında yaşanan aşırı sıcakların ve sonbahar kış aylarındaki kuraklığın zeytin verimini etkileyebileceği düşünülmektedir.